21.2.2024

ASIANTUNTIJALAUSUNTO TALOUSVALIOKUNNALLE

Asia: U 89/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä annetun direktiiviin (EU) 2015/2302 (matkapakettidirektiivi) muuttamiseksi matkustajien suojelun tehostamiseksi sekä direktiivin tiettyjen näkökohtien yksinkertaistamiseksi ja selkeyttämiseksi

Lausunnon antaja: Finnish Lapland Tourist Board ry / Lapin Matkailuelinkeinon Liitto (LME)

Direktiivin vaikutus Lapin matkailuyrityksiin

Lapin Matkailuelinkeinon Liitto on Lapin matkailuyritysten yhdistys ja siksi nostamme tässä lausunnossa esille Lapin matkailuyritysten näkökulmasta tärkeitä asioita direktiiviehdotuksesta. Lapissa on lähes 2.000 matkailun toimipaikkaa ja niiden joukossa paljon sekä pieniä mikroyrityksiä, että pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Direktiiviehdotusta käsiteltäessä on tärkeä muistaa, että se koskettaa hyvin suurta joukkoa yrityksiä joko suoraan tai välillisesti. Nämä yritykset työllistävät Lapissa n. 10.000 henkilöä ja niillä on merkittävä vaikutus aluetalouteen muodostaen Lapissa 7,7% bkt:sta, kun vastaava luku koko Suomessa oli 2,7% (2019). ***LME pitää tärkeänä, että matkapakettidirektiivin sisältö on oikeasuhtaista, eikä aiheuta matkailuyrityksille kohtuutonta hallinnollista taakkaa, taloudellisen toimintakyvyn heikkenemistä eikä vastuuta tilanteista, joihin ne eivät voi vaikuttaa.***

Ehdotettu direktiivi matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä koskee kuluttajien kanssa tehtävää kauppaa, ei yritysten välistä kauppaa. Direktiivi koskee Lapin matkailuyrityksiä suoraan niissä tilanteissa, jossa myydään vähintään kaksi erityyppistä matkapalvelua suoraan kuluttajalle (tarkemmat ehdot huomioiden). Jatkuvasti suurempi osa kotimaisten lisäksi myös ulkomaisista matkailijoista varaa itse suoraan omat palvelunsa, joten matkanjärjestäjävastuu koskee entistä suuremmassa määrin lappilaisia yrityksiä.

Suoran kuluttajakaupan lisäksi lappilaiset matkailuyritykset tekevät hyvin paljon kauppaa kansainvälisten matkanjärjestäjien kanssa. Silloin matkanjärjestäjä ostaa eri palvelut yhdeltä tai useammalta yritykseltä Lapissa ja paketoi ne esimerkiksi lentojen kanssa ja myy niitä omille asiakkailleen. Tällöin matkapakettidirektiivi ja EU-maiden siihen liittyvä lainsäädäntö koskee kv-matkanjärjestäjää. On kuitenkin odotettavissa, että ne vaikuttavat siihen, millaisiin sopimusehtoihin kv-matkanjärjestäjä on valmis sitoutumaan lappilaisen matkailuyrityksen kanssa esimerkiksi maksuaikataulun osalta. Näin ollen direktiivi vaikuttaa välillisesti vahvasti myös lappilaisiin yrityksiin. Direktiivin sisältö vaikuttaa lappilaisten matkailuyritysten toimintaehtoihin, taloudellisiin riskeihin, toiminnan kustannuksiin ja sen myötä kannattavan liiketoiminnan edellytyksiin.

Matkapaketin määritelmä
Matkapakettien määritelmän osalta halutaan ehdotuksessa muuttaa aikarajoja, joissa matkapaketti muodostuu. Ehdotetussa määritelmässä matkapaketin muodostaisivat nykyisin kerralla ostettujen palvelujen lisäksi myös 3 tunnin sisällä ostetut palvelut, jos asiakas on löytänyt ne itse, tai 24 tunnin sisällä ostetut palvelut, jos elinkeinonharjoittaja on ehdottanut, että matkustaja varaa lisää palveluita.

Finnish Lapland Tourist Board ry / Lapin matkailuelinkeinon liitto
Valtatie 82 A 4, 99100 Kittilä
www.lme.fi

Tämä johtaisi käytännössä tilanteeseen, jossa yrityksen pitäisi tarkkaan seurata eri ostotapahtumia ja erityisesti niiden ajankohtia tietääkseen muodostavatko ne matkapaketin. Alkuperäisellä palvelun myyntihetkellä yritys ei tietäisi, muodostuuko siitä matkapaketin osa. Kauppaa tehdään eri kanavissa ja yritykselle tulisi raskas hallinnollinen taakkaa seurata milloin asiakkaan ostokset muodostavat matkapaketin. Olemassa olevat järjestelmät eivät valvo kahden erillisen ostoksen ajallista yhteyttä eikä niitä järjestelmätasolla myöskään pysty jälkeenpäin yhdistämään paketiksi. ***LME ei kannata uusia aikarajoja matkapaketin määritelmään.***

Click-through -paketit
Matkapaketin määritelmää muutettaisiin myös siten, että kun palveluja ostetaan erillisiltä elinkeinonharjoittajilta, toisiinsa liittyen verkkovarausmenettelyn kautta, ne katsotaan paketiksi, jos matkustajan henkilötiedot siirretään elinkeinonharjoittajalta toiselle elinkeinonharjoittajalle ilman aikarajaa (ns. click-through -paketti). Säännöksestä poistettaisiin nyt voimassa oleva 24 tunnin aikarajoitus. LME näkee kohtuuttomana click-through -matkapaketin muodostumisen vailla aikarajaa, koska matkapaketteja voisi muodostua pitkälläkin aikavälillä ja niiden valvominen on vaikeaa. ***LME tukee valtioneuvoston ajatusta click-through -pakettien poistamisesta matkapakettidirektiivin soveltamisalasta.***

Ennakkomaksu
Ehdotuksen mukaan asiakkaalta perittävä ennakkomaksu voisi olla enintään 25 prosenttia matkapaketin kokonaishinnasta. Loppumaksua saisi vaatia matkustajalta maksettavaksi aikaisintaan 28 päivää ennen matkapaketin alkamista. LME toteaa, että 25% ennakkomaksu on erittäin pieni ja pienempi kuin nykyisellään monilla yrityksillä käytössä olevat ennakkomaksut. Ennakkomaksulle ei tule asettaa rajaa, vaan maksuehdot ovat osa kilpailukeinoja.

Vaikka direktiivi ei koske kansainvälisten matkanjärjestäjien ennakkomaksuja lappilaisille matkailuyrityksille, tulee se vaikuttamaan siihen minkälaisia ennakkomaksuja ne saavat periä loppukuluttajilta, ja sen myötä minkälaisia ennakkomaksuja ne ovat valmiita maksamaan lappilaisille yrityksille. Yhtä lailla suorassa kuluttajakaupassa yrityksillä on tarve periä ennakkomaksuja pystyäkseen toteuttamaan asiakkaan tilaamat palvelut.

Myös se, että loppumaksun saisi periä vasta 28 päivää ennen matkapaketin alkamista, lisää yritysten taloudellista epävarmuutta. Asiakas on sitoutuneempi palvelun todelliseen käyttöön, jos loppulasku tai merkittävä osa maksusta on maksettu ajoissa. Muuten on riskinä, että asiakas peruu kevyin perustein varauksensa vasta viikkoja ennen matkaa. Silloin yritykselle aiheutuu kustannuksia sekä lisätyötä, ja tilalle voi olla haastavaa löytää uutta asiakasta, vaikka kysyntää olisi ollut aiemmassa vaiheessa. Asiakkaat tekevät tyypillisesti matkapäätöksensä Lappiin aikaisemmin kuin neljä viikkoa ennen matkaa.

Erityisesti sesonkiluonteisessa liiketoiminnassa ennakkomaksuilla ja loppumaksun ajankohdalla on suuri merkitys yritysten likviditeetille ja taloudellisille toimintaedellytyksille. Yrityksillä on kuluja ympäri vuoden ja erityisesti ennen sesonkien käynnistämistä, joiden kattamiseen tarvitaan ennakkomaksuja. Jos ennakkomaksuja rajoitettaisiin, on riskinä, että palvelujen hinta nousee, kun hinnoissa kasvaa tarve huomioida suurempi taloudellinen riski ja rahoituskustannukset. Tämä ei palvele kuluttajaa, joka joutuisi maksamaan aiempaa kalliimman hinnan palveluistaan.

LME vastustaa vahvasti ennakkomaksujen määrän tai maksuaikataulun rajoitusehdotusta.
Ennakkomaksujen rajoittaminen lisäisi yritysten riskejä ja kustannuksia, nostaen myös kuluttajahintoja. Matkanjärjestäjien ennakkomaksujen rajoitukset vaikuttaisivat välillisesti suureen joukkoon lappilaisia yrityksiä, jotka toimivat kansainvälisten matkanjärjestäjien alihankkijoina.

Finnish Lapland Tourist Board ry / Lapin Matkailuelinkeinon Liitto
Valtatie 82 A 4, 99100 Kittilä
www.lme.fi

Peruutukset väistämättömissä ja poikkeuksellisissa olosuhteissa
Ehdotuksen mukaan matkustajalla olisi oikeus purkaa matkapakettisopimus ennen matkapaketin alkamista ilman maksua, jos matkakohteessa tai sen välittömässä läheisyydessä, matkustajan asuinpaikassa tai matkan lähtöpaikassa, taikka matkakohteeseen suuntautuvalla matkalla ilmenee väistämättömiä ja poikkeuksellisia olosuhteita, jotka vaikuttavat merkittävästä matkapaketin toteuttamiseen. Lisäksi sopimuksen purkamisessa on otettava huomioon viranomaisten viralliset varoitukset tai jos matkustajiin kohdistetaan merkittäviä rajoituksia matkakohteessa tai asuinmaassa matkan jälkeen.

Peruuttamisoikeus laajennettaisiin ehdotuksessa kattamaan olosuhteita, joihin matkailuyrityksellä ei ole vaikutusvaltaa eikä aina ole edes mahdollista saada tietoa. Aina ei esimerkiksi tiedetä mikä on matkustajan lähtö- ja paluupaikkakunta, jossa voisi olla rajoituksia. ***LME toteaa, että vastuu muodostuu matkailuyritykselle kohtuuttomaksi, jos asiakkaalla on oikeus perua matka maksutta lähtömaan tilanteen takia, vaikka matkapaketti voitaisiin ongelmitta toteuttaa.*** Perutusta palvelusta voi aiheutua kustannuksia matkailuyrityksille esim. alihankkijoiden periminä maksuina varatuista palveluista ja henkilöstökuluista sekä ennen kaikkea myynti jäisi toteutumatta. Tällaisissa tilanteissa kustannukset pitäisi kattaa matkavakuutuksesta, eikä kohtuutonta vastuuta tule siirtää matkailuyritykselle.

Matkakuponki
Ehdotuksessa esitetään rahojen palauttamisen vaihtoehtona matkakuponkia, jolla asiakas voi siirtää peruuntuneen varauksen summan myöhemmin käytettäväksi (12 kk sisällä). Ehdotuksessa määritellään, että ellei matkakuponkia lunasteta sen voimassaoloaikana, matkanjärjestäjän on palautettava matkakupongissa mainittu määrä rahana asiakkaalle ilman asiakkaan erillistä pyyntöä.

LME näkee, että kuponkien käytön vastuu on oltava loppuasiakkaalla. Kun asiakas hyväksyy kupongin (jossa usein kannustimena suurempi arvo) hyväksyy hän sen korvauksena peruutetusta matkasta. Yritykseltä on kohtuutonta vaatia, että se jo annetun kupongin lisäksi on valmis rahojen palautukseen, jos asiakas ei käytäkään kuponkia. Olisi myös kohtuutonta vaatia, että yritys jatkuvasti seuraisi umpeutuvia matkakuponkeja ja ryhtyisi toimiin rahojen palauttamiseksi. Jos kuitenkin direktiivissä päädytään siihen, että kuponki voidaan myöhemmin vaihtaa rahaksi, tulee summan olla alkuperäistä hintaa vastaava määrä, ei mahdollisesti kupongin korotettu arvo.

Voimaantuloaika
Ehdotuksen mukaan uudet määräykset tulisivat voimaan viimeistään 18 kuukauden kuluttua direktiivin voimaantulosta ja säännösten soveltamista koskisi 6 kuukauden siirtymäaika. Matkailussa tehdään kauppaa 1-2 vuotta eteenpäin. Kaupan ehdoista sopiessa on tärkeä tietää, minkälainen lainsäädäntö on silloin voimassa. Siksi ***LME kannattaa Valtioneuvoston suositusta, voimaantuloajan pitäisi olla 24 kuukautta ja siirtymäajan vähintään 6 kuukautta.***

Kunnioittavasti,

Lapin Matkailuelinkeinon Liitto

Nina Forsell
Toiminnanjohtaja

Finnish Lapland Tourist Board ry / Lapin Matkailuelinkeinon Liitto
Valtatie 82 A 4, 99100 Kittilä
www.lme.fi